

ויחי, המדור - הגיגים, ד"ר חזות גבריא

בחייהם ובמותם

קוי הדמיון בין יעקב ויוסף רבים הם וחז"ל מונים אותם במדרשים. מעניין להשוות את צוואתם באשר לקבורתם. יעקב ואף יוסף היו כמובן מודעים לחלוטין לתוצאות ירידתם מצרימה בהקשר הנאמר ב'ברית בין הבתרים'. יעקב משביע את בניו כך: וַיִּקְרָבוּ מִיִּשְׂרָאֵל לְמוֹתוֹ וַיִּקְרָא לְבָנָו לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ אִם־נָא מְצָאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ שְׂיִם־נָא יָדְךָ תַּחַת יְרֵכִי וְעָשִׂיתָ עִמְדִל חֶסֶד וְאָמַת אֶלְנָא תִקְבְּרֵנִי בְּמִצְרָיִם: (בראשית מז, כט). יוסף בדומה לאביו משביע אף הוא את אחיו: וַיִּשְׁבַּע יוֹסֵף אֶת־בְּנָי וַיִּשְׂרָאֵל לֵאמֹר פָּקֹד וּפְקֹד אֶל־קִיָּם אֶתְכֶם וְהֶעֱלֵתֶם אֶת־עַצְמוֹתַי מִזֶּה: (בראשית נ, כה).

אלו הן שתי שבועות שונות במהותן. יעקב מחייב את בניו להעלות אותו לאחר מותו לארץ ישראל ולקבורו שם, ורק שם, עם אבותיו. יוסף לעומתו אינו משביע את אחיו לקבורו מיד לאחר מותו בארץ ישראל אלא רק כאשר הקב"ה יפקוד אותם. כך אכן קרה. במקרה של יוסף, התורה מעידה כי משה רבנו בעצמו נשא עמו את עצמות יוסף כדי לקיים את הבטחת האומה אל יוסף.

יעקב ויוסף, נתנו דעתם באשר לקבורתם על האומה הישראלית ההולכת ומתהווה ברחם המצרית. יעקב מביט רחוק אל המטרה, אל היציאה ממצרים, אל היעד הנכסף ארץ ישראל כפי שהקב"ה הבטיח לסבו. קבורתו בארץ ישראל ליד אבותיו בעוד כל משפחתו נותרת במצרים תשמר בנרטיב הלאומי כזרקור מאיר ובוהק מרחוק, המהווה מעין נקודת כיסופים, מוקד משיכה, נקודת אור של תקווה, ליוצאי חלציו האמורים להשתעבד במצרים.

יוסף מבקש להיות עם אחיו בצרתם. כל אימת שיד המשעבד תרצה לכלות את רוחם של אחיו וצאצאיהם הם אמורים לזכור כי יוסף המשנה למלך פרעה, יחד עם כל הסיפורים שנקשרו לדמותו הפלאית, אינו דמיון שווא, הוא קבור במצרים קבורה זמנית, הוא אתם בצרתם. יוסף הצדיק, ממשיך להיות בצדיקותו גם לאחר מותו. צוואתו, מהווה המשך ישיר למשתמע מחלומותיו. הוא אינו זונח את תפקידו כפי שהוא הבינו אפילו לרגע - וְעַתָּה אֶל־תִּעַצְבוּ וְאֶל־יִחַר בְּעֵינֵיכֶם כִּי־מָכַרְתֶּם אֶתִּי הֲנֵה כִּי לְמַחְלָה שְׁלַחְנִי אֶל־קִיָּם לְפָנֶיכֶם:

יוסף מבקש להיות בתוך המציאות ולא מחוצה לה. הוא מבקש להשפיע עליה מתוכה ועבורה. כבר משחר נעוריו הוא הֵלֵךְ רֹעֵה אֶת־אֶחָיו בְּצֹאן. כך היא דרכה של מלכות יוסף ומשיח בן יוסף.

להערות: hazut@gmail.com

לאתר - <http://gabihazut.co.il>